

Kysucká knižnica v Čadci
v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja

Kalendárium

**výročí regionálnych osobností a významných
udalostí Kysúc na rok
2015**

ÚVOD

Kalendárium zostavené a vydané Kysuckou knižnicou v Čadci podáva prehľadný a ucelený obraz výročí regionálnych osobností v roku 2015.

Popri menách osobností celoslovenského významu sme sa snažili, aby do povedomia širokej verejnosti vstúpili aj osobnosti, ktorých diela a osudy sú nerozlučne spojené s regiónom Kysúc. Predložená paleta osobností zachytáva všetky sféry spoločenského, umeleckého, hospodárskeho a politického života.

Zvolili sme formu stručného životopisného hesla s prehľadnou štruktúrou:

- záhlavie: priezvisko, meno, pseudonymy; charakteristika osobnosti; dátum a miesto narodenia a úmrtia osobnosti; výročie narodenia, prípadne úmrtia osobnosti
- životopis osobnosti
- záznamy výberu literatúry o osobnosti vo fonde Kysuckej knižnice

Sprivodcom pre používateľov kalendária je menný register. Kalendárium ponúkame širokej verejnosti, osobitne však školám - žiakom i pedagógom, kultúrno-osvetovým pracovníkom ako informačnú pomôcku pri príprave literárno-dramatických podujatí a pri tvorbe výstav týkajúcich sa okrúhlych životných jubileí významných rodákov.

Pri selektovaní informácií sme vychádzali z dostupných prameňov vo fonde Kysuckej knižnice. Zostavovateľka nie je zodpovedná za prevzaté informácie zo sekundárnych prameňov.

Zároveň chceme upozorniť čitateľov i všetkých používateľov nášho materiálu, že Kysucká knižnica sa snaží sledovať regionálne dianie v čo najširšom zábere. Disponujeme širším materiálovým fondom, na základe ktorého poskytujeme v rámci knižničných služieb podrobnejšie informácie všetkým záujemcom. Celá databáza regionálneho fondu je používateľom prístupná na webovej stránke Kysuckej knižnice www.kniznica-cadca.sk prostredníctvom on line katalógu CARMEN.

zostavovateľka

Výročia prvej písomnej zmienky a významných udalostí v roku 2015

580. výročie

BUDATÍNSKA LEHOTA

Prvá písomná zmienka je z roku 1430

445. výročie

ČADCA

Písomne je osada Čadca doložená 1565 (Tczaczka), už aj v roku 1564

365. výročie

ČIERNE

Obec je písomne doložená v roku 1645, novší údaj je z roku 1638

685. výročie

KRÁSNO NAD KYSUCOU

Listinne prvý raz doložené v roku 1325

290. výročie

MAKOV

Spomína sa v roku 1720, podľa novších výskumov v roku 1616

435. výročie

OCHODNICA

Spomína sa v roku 1580 ako Ochodnicza

385. výročie

PODVYSOKÁ

Vznikla v roku 1625.

375. výročie

RAKOVÁ

Ako osídlená dedina sa po prvý raz spomína v roku 1635, v roku 1601 ako Raková

370. výročie

STAŠKOV

Obec je písomne doložená od roku 1640, novší údaj je z roku 1614

Použitá literatúra: Velička, Drahomír - Paráčová, Andrea: Prvé písomné zmienky o kysuckých obciach: historické dátumy na základe najnovšieho bádania . – *Kysuce Roč. 18, č. 48 (2008)*, s. 9

JANUÁR 2015

CIPÁR Miroslav

akademický maliar, ilustrátor, grafik

* 8.1. 1935 Vysoká nad Kysucou

80. výročie narodenia

Miroslav Cipár sa narodil 8.1.1935 vo Vyskej nad Kysucou. Študoval na Vyskej škole pedagogickej a Vyskej škole výtvarných umení v Bratislave u profesorov V. Hložníka a P. Matejku. V rokoch 1971-1972 pracoval v New Delhi v Indii v Children's Book Institut. Okrem ilustrácie sa venuje úžitkovej grafike, voľnej grafike a monumentálnej tvorbe. Autorovu ilustračnú tvorbu charakterizuje dominantný prvok hravosti a sladkej romantiky. Z ilustrácií je evidentný tvorcov rukopis, štylizujúci jednoduché predmety, ktoré skladá tvarovo i farebne do kompozične zoskupených obrazov plných fantázie. Pre autorovu tvorbu je príznačný jeho sklon k symbolom, znaku a ornamentike. Za ilustračnú tvorbu získal viacnásobnú Cenu vydavateľstva Mladé letá a čestné uznanie zo súťaže Najkrajšia kniha. Za ilustrácie ku knihám M. Ďuríčkovej: *Biela kňažná* a *Dunajská kráľovná* získal Plaketu BIB'73 a Plaketu BIB'77. Zlatou medailou na IBA Lipsko v roku 1982 bola ocenená kniha M. Válka: *Veľká cestovná horúčka*. Od roku 1979 je autor nositeľom ceny Ľudovíta Fullu. V súčasnosti pracuje ako maliar a ilustrátor v Bratislave.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Kepštová, Ľubica. Slovenská detská kniha. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2008. - 278 s.

Miroslav Cipár - Praha: Slovenský inštitút, 1995. - Nestr.

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 354.

HAĽAMA Ján

tanečník

* 9.1. 1940 Nesluša

75. výročie narodenia

Ján Haľama študoval na súkromnej baletnej škole v Komárne, v roku 1958 absolvoval štúdium tanca na Štátnom Konzervatóriu v Bratislave. Po ukončení konzervatória pôsobil ako člen, neskôr ako sólista baletu Slovenského národného divadla v Bratislave. Počas svojho pôsobenia stvárnil mnoho postáv, v precíznej technickej interpretácii s dôrazom na klasickú tanečnú techniku.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Ďurná, Scarlett. Ján Haľama – tanečník. In: Kysuce. - Roč.7, č. 20 (22.05.1997), s. 4.

Haľama Ján. In: Encyklopédia dramatických umení Slovenska A - L. - Bratislava: SAV, 1989. - S. 437, 438.

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava : Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 195.

NEMČÁK Ján Nepomuk

národnokultúrny pracovník, kňaz

* 5.12.1802 Čadca - Horelica

† 14.1. 1885 Trenčianska Teplá

130. výročie úmrtia

Narodil sa 5. decembra 1802 ako syn richtára v Čadci, v časti Horelica. Základné vzdelanie získal v škole v Oščadnici. Po ukončení gymnaziálneho štúdia pokračoval v štúdiu teológie v Nitre a v Bratislave. Počas svojej pastoračnej misie slúžil vo viacerých pôsobiskách, v roku 1832 aj ako kaplán v Starej Bystrici. Počas svojho života bol známy nielen ako zanietený národovec, ale aj ako dobrodinec. Podporoval vznik spolkov miernosti. Finančne prispel na stavbu murovanej školy v Horelici a pre žiakov zakúpil slovenské šlabikáre. Pre kysuckých študentov na slovenskom gymnáziu v Kláštore pod Znievom ustanovil základňu na ich štúdium, preplácal a rozširoval slovenskú tlač. Ján Nemčák patril k zakladateľom Matice slovenskej, slovenských gymnázií v Kláštore pod Znievom a v Revúcej. Bol účastníkom

Kníhtlačiarskeho účastinárskeho spolku v Turčianskom sv. Martine a slovenskej tlačiarne Minerva v Pešti. V archíve čadčianskej fary sa nachádza spis s názvom *Odpis dejín fary Dolnej Súče*. Súpis obsahuje aj jeho podrobný životopis a záznamy o jeho štedrosti. Zomrel 14.1. 1885 v Trenčianskej Teplej.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Prikryl, Lubomír. Nemčák Ján Nepomuk. In: Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. - Bratislava: Lúč, 2000.- S. 986-987.

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava : Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 77.

**LIPPAY Bartolomej Dominik, vlastným menom Lipner
maliar**

* 29.9. 1864 Turzovka

† 17.1. 1920 Viedeň

95. výročie úmrtia

Maliar Bartolomej Dominik Lippay, vlastným menom Lipner, pochádzal z Turzovky. V rokoch 1881-1887 študoval maliarstvo na akadémii v Mníchove, Antverpách (u Portaelsa), Bruseli a Paríži. Od roku 1887 pôsobil ako pápežský dvorný maliar vo Vatikáne a v Ríme, neskôr bol významným portrétistom vo Viedni. Vynikal ako predstaviteľ prúdu maliarskeho verizmu na konci 19. a na začiatku 20. storočia. Orientoval sa hlavne na portrétnu tvorbu. Bol autorom portrétu cisára Františka Jozefa I. Namaľoval tiež časti Žiliny, ktoré v roku 1886 zničil požiar. Jeho diela sú zastúpené v zbierkach múzea na Červenom Kameni, v Budapešti a vo Vatikánskej galérii.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava : Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 331.

Dlhopolčeková, Emília. Významné osobnosti. In.: Turzovka 1598-1998 / Ivan Gajdičiar a kol. Turzovka: Nadácia 400 rokov Turzovky, 1998. S. 451.

GOMBÁR, Ondrej

kňaz, bernolákovec

* 16.10.1751 Žilina

† 20.1.1810 Fačkov

205. výročie úmrtia

Ondrej Gombár vyštudoval teológiu v seminároch v Nitre a Trnave, pôsobil ako kaplán na viacerých miestach na Slovensku: v Dubnici nad Váhom, Zákopčí, Skalitom a Nitre. Bol prívržencom bernolákovského hnutia a šíriteľom jeho nábožensko-kultúrnej misie na Kysuciach.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Belás, Ladislav. Bernolákovci v Zákopčí: kysuckí kňazi buditelia. In: Duchovný pastier. -Roč. 37,č. 2 (1962), S. 35-37.

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 255.

FEBRUÁR 2015

GALVÁNEK Stanislav

chemik, vedec

* 27.5. 1907 Kysucké Nové Mesto

† 4. 2. 1970 Bratislava

45. výročie úmrtia

Absolvoval štúdium na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe. Ako chemický odborník publikoval príspevky z chemickej technológie a problematike polygrafického priemyslu v odborných periodikách. Patentoval vynález Stereotyp v trojvrstvovej škrupinovej, termoplastickej zmesi (1962). Osobitné ocenenie SAV získal za výskumné vedecké práce: *Stereotypia z termoplastickej zmesi* (1954), *Tlačová forma pre flexografiu* (1956), *Štúdium elasticity gumových potáhov pre hĺbkotlač* (1957).

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 145-146.

BALÁŽI Ľudovít Dekan Msgr.

kňaz

* 5.2.1920 Cabaj-Čápor

95. výročie narodenia

Narodil sa 5.2.1920 v obci Cabaj - Čápor. Po absolvovaní gymnázia v Nitre v roku 1941 bol prijatý na vysokú školu bohosloveckú v Nitre. V roku 1946 ho vysvätil za kňaza nitriansky sídelný biskup ThDr. Karol Kmeťko. V päťdesiatych rokoch bol stíhaný za náboženskú činnosť a odsúdený za „zločin združovania proti štátu“ podľa § 2 ods.3 zákona 231/1948 Zb.“ na 2 roky väzenia (1951-1952) v Bratislave a Leopoldove. Bol kaplánom vo viacerých farnostiach. Na Kysuce prišiel v roku 1957 ako správca farnosti Krásno nad Kysucou, filiálkou, ktorej bola i obec Zborov nad Bystricou. V roku 1973 bol vymenovaný za dekana. Svätá stolica vo Vatikáne mu v roku 1980 udelila titul Msgr. ako výraz uznania a výsledkov práce v prospech viery a občanov. Na Kysuciach vo farnosti Krásno nad Kysucou pôsobil 33 rokov. V roku 1969 sa začala výstavba nového moderného kostola v Zborove nad Bystricou. Vďaka nemu sa v Zborove nad Bystricou podaril zázrak, ktorý spočíval v tom, že počas obdobia normalizácie a útokov voči cirkvi sa v obci postavil kostol. Bol iniciátorom zachovania kostola vo vysídlenej obci Riečnica a finančne i autoritou podporil jeho opravu a existenciu prostredníctvom Slovenského zväzu ochrancov prírody v Čadci. Po roku 1990 sa stal správcom farnosti v Ivanke pri Nitre, kde v roku 2002 dokončil stavbu novej farskej budovy. Od roku 2005 žije Mons. Baláži vo svojom rodisku. V roku 2003 mu bolo udelené Čestné občianstvo Zborova nad Bystricou a Krásna nad Kysucou.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Zborovské zázraky / Juraj Ďurný. In: Zborov nad Bystricou a jeho zázraky / Juraj Ďurný. - Čadca: Štúdio D., 2007.- S. 131-166.

Farnosť Krásno nad Kysucou / Ľubica Podoláková. In: Krásno nad Kysucou / Ľubica Podoláková. - Čadca: Magma, 2006. S. 76-107.

HÁLEK Ivan
lekár, spisovateľ
* 11.11. 1872 Praha
† 17. 2. 1945 Modrany pri Prahe
70. výročie úmrtia

Ivan Hálek sa narodil 11. novembra 1872 v Prahe. Bol synom českého básnika, spisovateľa a publicistu Vítězslava Háška. Po absolvovaní štúdia pracoval ako lekár. V rokoch 1921-1939 pôsobil ako primár detskej nemocnice v Bytči a od roku 1939 žil v Prahe-Modřanoch, kde jeho publikačná a literárna činnosť bola úzko spätá s jeho lekárskou praxou. Kysucké prostredie opísal v diele *Zápisky lekára* (1955) a v práci *Kysuce -pokus lekára o sociológiu hornatých krajov Slovenska* (1937). Osobnosť MUDr. Ivana Háška je symbolom nielen obetavej práce lekára, ale aj neúnavnej osvetovej činnosti v prospech slovenského národa. Jeho životný príbeh je úzko spätý so Slovenskom, kde prežil takmer štyridsať rokov, o ktorých sám napísal, že to boli najkrajšie roky jeho života. Ako mladý český lekár pracoval od roku 1901 na Kysuciach, v Čadci. Odtiaľ, po štvorročnom pôsobení, odišiel na miesto praktického lekára do Žiliny, kde našiel domov na ďalších vyše tridsať rokov.

Literatúra vo fonde KK (výber)

MUDr. Ivan Hálek / Jarmila Tkadlečková. - Bratislava: Osveta, 1959. 88 s.

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 40.

MAREC 2015

RUTŠEK Aurel

regionálny historik

* 27.4.1887 Považská Bystrica

† 28. 3.1960 Nitra

55. výročie úmrtia

Po štúdiách na Gymnáziu v Trenčíne a na Právnickej akadémii v Bratislave pôsobil ako úradník v Žiline a Hurbanove. V roku 1923-1939 pôsobil v Kysuckom Novom Meste ako okresný náčelník. Venoval sa histórii a topografii Kysúc, prispieval do Kysuckých hlasov (1927-1933) a Našich hlasov (1933-1935). V rukopisnej podobe zostali práca *O asanácii hospodárstva oblastí zamorených alkoholizmom* a štúdia *Okres kysuckonovomeský z hľadiska sociálno-zdravotného*.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Slovenský biografický slovník R-Š. - Martin: Matica slovenská, 1992. - S. 153-154.

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. - Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. - S. 169.

BREŽNÝ Jozef

lekár, spisovateľ, prekladateľ

* 9.4. 1861 Kysucké Nové Mesto

Lekárske štúdiá skončil na Karlovej univerzite v Prahe. V roku 1887-1889 vykonával lekársku prax v Bratislave. Od roku 1889 až do roku 1919 pôsobil ako lekár v Tomášikove. Bol priekopníkom umeleckého prekladu z ruského jazyka na prelome 19. a 20. storočia.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Slovenský biografický slovník A-D.- Martin: Matica slovenská, 1992. - S. 323.

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. - Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. - S. 144.

JURIŠTA František

akademický maliar

* 31.3. 1925 Svrčinovec

† 13.3. 2000 Čadca

15. výročie úmrtia

Študoval na Pražskej akadémii výtvarného umenia, odbor figurálna maľba. Vysokoškolské štúdiá ukončil v roku 1955 a vrátil sa do rodnej obce. Vo svojej tvorbe vychádzal z tradícií rodného kraja, maľoval zátišia, krajiny a s obľubou motívy kvetov. Vymaľoval rímskokatolícky kostol vo Svrčinovci. Zúčastňoval sa na výstavách doma i v zahraničí.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Anton Blaha. Osobnosti Kysúc. - Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. - S. 301.

Kasajová, Oľga. František Jurišta - akad. maliar. - In: Kysuce. - Roč. 5, č. 36 (07.09. 1995), s. 4.

APRÍL 2015

LACKO Ján

notár, redaktor, divadelný ochotník

* 13. 4. 1903 Český Tešín

† 11. 4. 1930 Čadca

85. výročie úmrtia

Pôsobil ako notár v Zliechove, Rakovej, Oravskom Podzámku a v Nesluši (1921-1928). Bol tajomníkom Ústredia slovenských ochotníckych divadiel v Martine a redaktorom časopisov Naše divadlo a Slovenský ochotník. Zaslúžil sa o rozvoj ochotníckeho divadla na Kysuciach, založil dramatický divadelný krúžok v Čadci.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. - Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. - S. 330.

*Dejateľia Kysúc v kultúre, umení a vede / Štefan A. Brezány - Martin: Osveta, 1971.
- S. 125-126.*

ĎURANA Kornel

matematik, stredoškolský profesor

* 24.4. 1905 Kysucké Nové Mesto

† 9.3.1967 Trenčín

110. výročie nedožitých narodenín

V Prahe študoval prírodné vedy, odbor matematika a fyzika a zároveň získal aprobáciu stredoškolský profesor. Pôsobil ako profesor v Kláštore pod Znievom, Trenčíne a Novom Meste n. Váhom. Prispieval do mnohých odborných časopisov. Je autorom publikácie *Tak rozpráva príroda* (1942).

Literatúra vo fonde KK (výber)

Kornel Ďurana / H. Harceková. In: Zvesti KNM. - Roč. 4, č. 3 (1997), s. 9.

Slovenský biografický slovník A-D. - Martin: Matica slovenská, 1987. - S. 525.

HAVLÍČEK Vincent Ján
náboženský spisovateľ, prekladateľ, redaktor

* 29.4.1845 Oščadnica

† 22.2. 1922 Budapešť

170. výročie nedožitých narodenín

Počas štúdia v Esztergone pôsobil v Slovenskej literárnej škole, vydával kazateľský časopis Slovenský Sion, pri ktorom združil národne uvedomelých slovenských dejateľov. Preložil z francúzštiny Lacodairénové *Posvätné reči*, Deharbeho *Výklad katolíckeho Katechismu*, z taliančiny *V mojom väzení*. Podporoval vydávanie diel iných autorov.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. - Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. - S. 218.

Dejatel'ia Kysúc v kultúre, umení a vede / Štefan A. Brezány - Martin: Osveta, 1971.

- S. 62-63.

MÁJ 2015

KLAČANSKÝ Róbert

organizátor školstva

* 14.5.1890 Rajec

† 27.11.1951 Bratislava

125. výročie nedožitých narodenín

V rokoch 1916 – 1931 pôsobil ako školský inšpektor v Čadci. Okrem toho bol aj pracovníkom Univerzitnej knižnice v Bratislave. Na Kysuciach pôsobil ako osvetový pracovník. Pričinil sa o založenie čadčianskej učňovskej školy, Roľníckej vzájomnej pokladnice, o založenie viacerých odborov Matice slovenskej a o výstavbu Palárikovho domu v Čadci. Je autorom a spoluautorom školských učebníc.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. - Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. - S. 62.

Dejatel'ia Kysúc v kultúre, umení a vede / Štefan A. Brezány - Martin: Osveta, 1971.

- S. 108.

DERČÍK Ján Nepomuk
orientalista cirkevný hodnostár
* 16.5.1785 Čadca
† 29.7.1842 Budapešť
230. výročie nedožitých narodenín

Po štúdiu teológie na Pázmaneu vo Viedni v roku 1804, pôsobil ako študijný prefekt na generálnom seminári v Pešti. V rokoch 1809-1814 bol profesorom orientálnych jazykov v seminári v Pešti a v Trnave. Popri iných významných cirkevných hodnostiach (ostrihomský kanonik v roku 1826, cirkevný cenzor kníh v roku 1829, titulárny zohorský opát v roku 1830, dekan teologickej fakulty v Pešti v roku 1833, a rektor univerzity v roku 1836 a člen Miestodržiteľskej rady), bol vynikajúci znalec orientálnych jazykov. Zaoberal sa výskumom semitských jazykov a ich prekladov. V latinčine vydal učebnice arabčiny a aramejčiny, v rukopise zanechal gramatiku aramejčiny. Okrem učebníc vydal aj slávnostnú reč pri príležitosti 200. výročia založenia trnavskej univerzity. Básnik Ján Hollý mu venoval tri príležitostné básne a jednu ódu: *Na osviateného pána biskupa Jana Derčíka (Všecko pomíňa, jediná čnosť nežhiňe)*. Ján Nepomuk Derčík bol jedným z popredných predstaviteľov bernolákovského hnutia vo vtedajšom centre národného života v Pešti.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. - Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. - S. 30.

Dejatelia Kysúc v kultúre, umení a vede / Štefan A. Brezány - Martin: Osveta, 1971.

- S. 38.

GOLIS Miroslav
ochranár prírody, fotograf, publicista

* N: 31. 5. 1935 Zákopčie

† 5. 10. 2011 Čadca

80. výročie nedožitých narodenín

Absolvoval štúdium na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Od roku 1979 až do dôchodku bol riaditeľom Okresnej knižnice v Čadci, kde sa počas jeho pôsobenia zriadila nová experimentálna knižnica, v tej dobe jediná svojho druhu na Slovensku. Za dlhoročnú aktivitu prevzal v roku 1989 najvyššie rezortné vyznamenanie Ministerstva kultúry SR- čestný titul Zaslúžilý pracovník kultúry. Venoval sa aj aktivitám v oblasti skautského a ochranárskeho hnutia, dokumentačnej fotografii a publikačnej činnosti. Mnohé fotografie vyšli v regionálnych publikáciách ako *Čadca a okolie*, *Kysucké premeny*, v encyklopédii *Kysuce a Kysučania*, *Pamäť Kysúc* a iné.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. - Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. - S. 37.

Obdivuhodná "camera obscura" Mira Golisa / Teodor Kohút. In: Kysuce. - Roč.12, č. 40 (09.10. 2002), s. 4.

JÚN 2015

KAVEC Matúš
slovenský spisovateľ
* 23.9.1898 Rajec
† 2.6. 1980 Bratislava
35. výročie úmrtia

Matúš Kavec študoval na Právnickej fakulte. Bol významným predstaviteľom medzivojnovnej prózy psychologicko-sociálneho zamerania. Jeho román *V rudých hmlách* (1930) pojednáva o kysuckých drotároch v Rusku a v diele *Grapy* (1936) stvárňuje a odhaľuje kysuckú biedu a úpadok drotárstva. Časopisecky uverejnil román o kysuckých džarkoch *Svetom, moje, svetom...*(1926). Ďalšie romány *Kuvik na plote* (1935), *Nezamestnaný* (1935), *Návrat na hole* (1946), *Svetlonos* (1973).

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. - Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. - S. 61.

Kysuce a Kysučania: kysucká encyklopédia. 3. časť. - Čadca: Kysucké múzeum, 1997. - S. 24.

JÚL 2015

MUNKOVÁ Eva

prom. historička, etnografka, bábkoherečka

* 5.7. 1933 Kysucké Nové Mesto

† 26.6. 2000 Kysucké Nové Mesto

15. výročie úmrtia

Eva Munková absolvovala Divadelnú akadémiu muzických umení v Prahe. Pôsobila v Bábkovom divadle v Žiline ako bábkoherečka. Neskôr pracovala ako etnografka v Považskom múzeu v Žiline, kde popri zamestnaní absolvovala štúdium na Katedre etnografie a folkloristiky UK v Bratislave. Od roku 1991 pracovala v Kysuckom múzeu v Čadci.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Za promovanou historičkou Evou Munkovou / Viera Praženicová. In: Žilinský večerník.-Roč. 10, č. 29 (11.07. 2000), s.13.

Spomienka na Evu Munkovú / Jozef Moravčík. - In: Vlastivedný zborník Považia XX. M. Mrva - Žilina: Považské múzeum, 2000. -S. 317-318.

LIČKOVÁ Anna

insitná maliarka

* 5.7. 1895 Český Tešín

† 4.11. 1975 Čadca

120. výročie nedožitých narodenín 40. výročie úmrtia

Do Čadce prišla Anna Ličková v roku 1935. Maľovať začala koncom štyridsiatych rokov. Vo svojich maľbách objavuje svet detstva. Vyjadruje jednoduché deje, vracia sa do detských čias,

zobrazuje hrajúce sa deti, rybárov, zátišia. Jej tvorba je na Kysuciach ojedinelá svojrázna. Svoje diela vystavovala nielen u nás ale i v zahraničí. O živote Anny Ličkovej bol v roku 1969 nakrútený dokumentárny film.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. - Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. - S. 73.

Maliarka Anna Ličková / Viera Budská. In: Národná obroda. - Roč. 3, č. 234 (03.10. 1992), s. 7.

ONDRISÍK Ján

náboženský spisovateľ, národnokultúrny dejateľ

* 5.7. 1820 Veľké Rovné

† 26.12. 1883 Nová Ves nad Váhom

195. výročie nedožitých narodenín

Kňaz, národovec, propagátor zakladateľ spolkov miernosti a podporovateľ revolučného hnutia v rokoch 1848-1849. Po absolvovaní teologických štúdií v Nitre pôsobil ako kňaz v Turzovke a Kysuckom Novom Meste. Po vypuknutí slovenského povstania 1848-1849 sa stal jedným z hlavných predstaviteľov národného hnutia na Kysuciach. V máji 1848 sa stal na žiadosť obyvateľov v hodnosti poručíka zástupcom veliteľa národnej gardy v Kysuckom Novom Meste. Po príchode slovenských dobrovoľníkov v decembri 1848 sa stal členom kráľovskej „Dočasnej spravujúcej rady“ pre dolnokysucký okres. V septembri 1848 bol v čele celonárodného petičného hnutia za vyčlenenie Slovenska z Uhorska a vytvorenie korunnej krajiny. Po revolúcii bol nútený Kysuce opustiť. V revolučných rokoch 1848-1849 pôsobil spolu s Jánom Lottnerom v Kysuckom Novom Meste. Prispieval náboženskými, historickými a osvetovými článkami do periodík *Cyril a Metod*, *Kazateľ*, *Kazateľňa*, *Katolícke noviny*, *Orol a Sokol*.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. - Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. - S. 166.

Kysuce a Kysučania: kysucká encyklopédia. 1. časť. - Čadca: Kysucké múzeum, 1994. - S. 40-41.

BIELEK Jozef

publicista, kňaz

* 27.7. 1830 Turzovka

† 28.5. 1898 v Dohňany

185. výročie nedožitých narodenín

Absolvent Teologickej univerzity v Nitre a Budapešti. Počas štúdia príslušník Cirkevnej-literárnej školy slovenskej. Napísal životopisný portrét Štefana Závodníka (1881). Pracoval aj ako prekladateľ.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. - Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. - S. 307.

Slovenský biografický slovník A-D. - Martin: Matica slovenská, 1986. - S. 247.

JAŠÍK Rudolf

slovenský spisovateľ

* 2.12. 1919 Turzovka

† 30.7. 1960 Bratislava

55. výročie úmrtia

Rudolf Jašík študoval na gymnáziu v Kláštore pod Znievom a popri zamestnaní aj na Baťovej obchodnej škole v Zlíne. Zúčastnil sa odboja na Kysuciach, v roku 1940 ho zatkli a na päť mesiacov uväznili v Čadci a Trenčíne. Potom dostal povolávací rozkaz a bol odvelený na ukrajinský front (1941–1943), neskôr na Kaukaz. Za protivojnové zmýšľanie ho väznili v posádkovej väznici a degradovali z desiatnika na vojaka. Po demobilizovaní v marci 1944 vstúpil do kysuckého partizánskeho oddielu. Neskôr po oslobodení pracoval v štátnej správe, ale aj ako novinár a kultúrny pracovník viacerých regionálnych inštitúcií. Zomrel náhle 30. júla 1960 v Bratislave na pooperačné komplikácie, pochovaný je v Partizánskom. Literárnej činnosti sa venoval hneď po skončení 2. svet. vojny. Námety z Kysúc zobrazil v baladicky ladenom románe *Na brehu priezračnej rieky*, kde opisuje osudy obyvateľov Kysúc v období hospodárskej krízy. Kysuce zobrazil aj v ďalších románoch. Známe sú jeho romány *Námestie svätej Alžbety*, románová trilógia *Mŕtvi nespievajú* a *Ponurý most*.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 321.

AUGUST 2015

POTOČÁR Jozef

pedagóg, dirigent

* 1.8. 1920 Skalité

† 30.4. 2002 Bratislava

95. výročie nedožitých narodenín

Študoval hudobnú výchovu a slovenský jazyk na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave. V roku 1954 zložil štátnu skúšku z dirigovania. Po absolvovaní Vysokej školy múzických umení v Bratislave sa venoval najmä pedagogickej práci a zborovému spevu. Od roku 1965 viedol semináre dirigovania na PF UK v Trnave, kde pôsobil do roku 1984. Potom sa stal odborným asistentom na hudobnej fakulte VŠMU v Bratislave. Bol zakladateľom a dirigentom dvanástich zborov. V roku 1954 založil spevácky zbor Mier pri Vojenskej okružovej nemocnici v Ružomberku, amatérsky dirigoval spevácke teleso Žilinského ženského zboru. V roku 1960 sa v Bratislave ujal vedenia speváckeho zboru Medik pri Lekárskej fakulte UK, v roku 1963 založil Miešaný zbor bratislavských učiteľov, ktorý sa vypracoval na najlepší na Slovensku. Absolvoval množstvo vystúpení doma i v zahraničí. V roku 1971 sa na jeho podnet uskutočnil I. medzinárodný festival akademických vysokoškolských zborov. V posledných rokoch dirigoval učiteľský zbor Cantilena zo Senice a Akademický dievčenský zbor pri Pedagogickej fakulte v Nitre. Ako zborový dirigent naštudoval a koncertne uviedol 166 skladieb slovenských autorov, z toho 39 premiérovo, 208 skladieb českých a svetových autorov. Absolvoval desiatky koncertov doma i v zahraničí, dirigoval v 22 štátoch sveta, hosťoval v USA a Kanade. Nahrával pre rozhlasové a televízne spoločnosti v New Yorku, Toronte, Montreale, Helsinkách, Leningrade, Marseille, Paríži. Za svoju zásluhnú činnosť získal stovky uznání, diplomov a plakiet.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava : Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 260.

Slovenskí dirigenti a zbormajstri / Vladimír Čížik. - Bratislava: Opus, 1986. - S. 198-202.

MACVEJDA František

pedagóg, prekladateľ

* 11.8. 1860 Turzovka

† 13.6. 1896 Erdevik (Srbsko)

155. výročie nedožitých narodenín

Po štúdiách pôsobil ako učiteľ, po nezhodách bol obvinený z panslavizmu a mal zákaz vyučovať. Odišiel na Dolnú zem, kde pokračoval vo verejnej činnosti v národnom duchu. Vynikal ako teoretik i praktik v pedagogike. Je autorom učebnice *Čítanka malých* (1888), ktorou posunul vývoj slovenského šlabikára, odstránil zastaraný spôsob mechanického čítania. Názorné obrázky zameral na cvičenie akustickej i grafickej pamäti. Počas svojho tvorivého života pôsobil aj ako prekladateľ.

Literatúra vo fonde KK (výber)

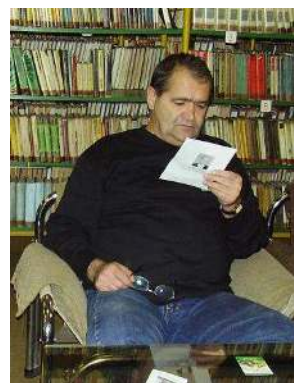
Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava : Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 331.

HOLKA Peter

slovenský spisovateľ

* 22. 8. 1950 Považská Bystrica

65. výročie narodenia

Peter Holka sa narodil 22. augusta 1950 v Považskej Bystrici. Detstvo strávil v Púchove, neskôr v Čadci. Po maturite na strojníckej priemyslovke prešiel rôznymi zamestnaniami, pracoval ako novinár vo viacerých redakciách a popri zamestnaní vyštudoval politológiu. V rokoch 1996 až 1999 bol šéfredaktorom Literárneho týždenníka. Od roku 1999 pôsobil ako spisovateľom v slobodnom povolání. Žije a tvorí v Bratislave. Prozaik, spisovateľ pre mládež a publicista Peter Holka vstúpil do literatúry v roku 1983 novelou *Ústie riečok*. Pre mládež napísal dobrodružné príbehy z dedinského prostredia *Leto na furmanskom koni* (1986). Pre dospelujúcu mládež sú určené knihy: *Prekážkar v džínsach* (1990), *Piráti z Marka Twaina* (1992), *Normálny cvok* (1993). Pripravil knihu rozhovorov s V. Mináčom *V košeli zo žihľavy* (1992). Ďalším dielom bola poviedková kniha *Škára (do trinástej komnaty)* (1994). V roku 1999 vyšla kniha s názvom *Nezabudnuteľná vôňa zrelej pšenice*, za ktorú bol ocenený Prémiou Spolku slovenských spisovateľov. Z ďalšej tvorby autora: v roku 2000 vychádza román *Smrť, na ktorú sa čakalo*, román v roku 2001 *Výhľad zo zvonice (Milovanie s Nereidou)* a v roku 2003 román *Prekliatie*. V roku 2005 vyšla kniha s názvom *Biele noci, čierne dni*. V roku 2007 vychádza románová novela plná vášnivých milostných scén, ale aj

žiarlivosti a nenávisti *Modrý anjel*. Okrem prózy sa venuje aj dramatickej tvorbe. Napísal rozhlasové hry *Noc ešte trvá*, *Reťaz*, *Jazva*, *Srdcový túz*.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 47.

SEPTEMBER 2015

STRAŇAN Milan

publicista, právnik

* 8.9. 1925 Divina

† 25.3. 2013 Kysucké Nové Mesto

90. výročie nedožitých narodenín

Právnické vzdelanie získal na Univerzite Komenského v Bratislave, kde v roku 1950 získal aj doktorát. Od roku 1952 pôsobil ako kronikár a vedúci právneho odboru v ZVL KNM. Zároveň bol členom redakčnej rady podnikového časopisu *Kysucký priekopník*. Vyše 30 rokov spolupracoval so Slovenským rozhlasom, redakciou B. Bystrica, odoslal tisíce správ, reportáží a poviedok. Prispieval do *Práce*, *Smeru*, *Pravdy*, *Slovenských národných novín*, *Kysúc* a iných periodík. V rokoch 1998 – 1999 bol redaktorom mestských novín *Zvesti KNM*. Napísal monografie *Kysucké Nové Mesto* (1998, 2001) a *Nesluša a Neslušania* (zachovala sa len v rukopisnej podobe). Tri publikácie o podniku ZVL KNM napísal pri príležitosti 10., 25. a 30. výročia vzniku podniku. Je autorom troch brožúr *Veľký požiar KNM v roku 1904* (1994), *Čo nevíme o Kysuckom Novom Meste* (2004) a *Sprievodca Kysuckým Novým Mestom* (2007). Do zborníka *Kysucké Nové Mesto Kedysi a dnes* (1995) prispel článkom o živote a tvorbe básnika Dlhomíra Poľského. Knižne mu vyšlo 130 skutočných príbehov s názvom *Medzi nebom a zemou* (1997). V roku 2001 mu primátor mesta udelil Cenu mesta, jeho meno sa dostalo aj do knihy *Osobnosti Kysúc*.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 170.

JUDr. Milan Straňan - právnik, publicista, karikaturista/ Koloman Weiss. In: Kysuce. - Roč. 5, č. 10 (09.03. 1995), s. 4

KLOBUCKÁ-MENKYNOVÁ Oľga

divadelná ochotníčka herečka

* 16.9. 1900 Čadca

† 2.7. 1993 Čadca

115. výročie nedožitých narodenín

Ochotnícke divadlo na Kysuciach má svoju históriu aj svoje osobnosti. Jednou z nich bola divadelná ochotníčka Oľga Klobucká, rodená Menkynová. Bola vekove i ochotnícky najstaršou osobnosťou divadelného javiska v Čadci. Stvárnila mnoho významných postáv v hrách ako: F.Urbánek: *Hrob lásky*, *Rozmajrín Kamenný chodníček* a C. Laufs: *Blázinec na cestách* a iné.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Pozabudli sme / J. Kubík. In: Čadčan. - Roč. 3, č. 6,7 - 8 (1994), s. 14.

MATTER Rudolf

regionálny historik

* 17.4. 1857 Čadca

† 16.9. 1930 Čadca

85. výročie úmrtia

Rudolf Matter bol významný regionálny historik, autor *Kysuckého dejepisu* (1927), spisovateľ, publicista a verejný činiteľ, ktorý pôsobil vo funkcii richtára Makova a Čadce. Mal odborné lesnícke vzdelanie. Od roku 1874 bol pomocný, neskôr hlavný lesník na panstve baróna Poppera v Oščadnici, Makove a v Čadci. Rudolf Matter sa stal v roku 1895 prvým zvoleným richtárom Makova a vo funkcii zotrval až do roku 1898. V rokoch 1888–1898 zastával Matter post richtára aj v Čadci. V tom čase bolo dosť nezvyčajné, aby jeden človek bol richtárom v dvoch rôznych obciach. V roku 1920 bol Rudolf Matter menovaný do nového obecného zastupiteľstva v Čadci, kde pôsobil až do roku 1927. Pracoval ako člen finančnej, stavebnej a zdravotnej komisie, ďalej aj ako odborný znalec okresného súdu. Súčasne sa angažoval v Miestnej organizácii Matice Slovenskej, v ktorej krátko zastával post dočasného predsedu. Prispieval do maďarských, rakúskych novín a časopisov, v rokoch 1902-1903 aj do najstarších kysuckých novín Csaczai Hátarór (Čadčiansky pohraničiar).

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 75.

TOČÍK Karol

historik, osvetový pracovník

* 21.9.1890 Ústie nad Oravou

† 9. 5. 1960 Žilina

125. výročie nedožitých narodenín

Pôsobil ako kaplán v Rakovej, Novej Bystrici a v Turzovke. V roku 1918 sa stal stúpencom Slovenského národného hnutia a po roku 1918 bol predsedom SNR v Turzovke. Uskutočnil archívny výskum k dejinám Turzovky. Spracované materiály zostali v rukopisnej podobe (*Dejiny Turzovky, Dejiny kysuckého drotárstva, Príspevok k dejinám rímskokatolíckej fary a kostola v Turzovke*). V roku 1998 bola na budove fary v Turzovke odhalená jeho pamätná tabuľa.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 75.

OKTÓBER 2015

BÁTOROVÁ Mária, PhD., DrSc.

spisovateľka, literárna vedkyňa

* 19. 10. 1950 Trenčín

65. výročie narodenia

Mária Bátorová je slovenská literárna vedkyňa, ktorá vo svojich a štúdiách reflektuje problematiku tabuizovaných tém slovenskej literárnej histórie 20. storočia. Svojou komparatistickou metódou pomenúva miesto slovenskej literárnej moderny v kontexte európskej literárnej moderny a zaoberá sa aj súčasnou slovenskou a nemeckou literatúrou a kultúrou. Knižne mohla publikovať až po roku 1989. Známa je aj ako autorka umeleckej literatúry, s výrazným literárnokritickým ohlasom. Diela Márie Bátorovej vyšli nielen v slovenčine, ale aj vo viacerých svetových jazykoch. Za vedecké a beletristické diela získala mnohé domáce aj zahraničné ocenenia. Mladosť prežila v Čadci. Je dcérou spisovateľa Jozefa Hnitku. Osobitnú pozornosť venuje interdisciplinárnemu výskumu slovenskej literárnej moderny - kniha *J. C. Hronský a moderna a Mýtus a mytológia v literatúre* (2000). Je spoluautorkou knihy *Biele miesta v slovenskej literatúre* (1991). Popri vedeckých štúdiách v domácich a zahraničných odborných časopisoch vydala monografickú prácu *Roky úzkosti a vzopätia* (1993). Stala sa aktívnou členkou viacerých vedeckých spoločností pri SAV. Spolu s kardinálom J. CH. Korcom napísala knihu rozhovorov *S kardinálom o kultúre* (2001). Do knihy *Transfúzia* od J. Hnitku, zostavila kalendárium života a diela autora.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 18

<http://sk.wikipedia.org/wiki/>

VRTEL Albín
profesor hudby
* 6.7. 1917 Čadca
† 22.10. 2000 Bratislava
15. výročie úmrtia

Absolvoval štúdium konzervatória v Prahe a Vysoké školy hudobnej vo Viedni. Spočiatku bol koncertným majstrom orchestra Slovenského národného divadla, neskôr profesorom husľovej hry Štátneho konzervatória na Vysoké škole múzických umení a od roku 1965 vedúcim sláčikového odboru na konzervatóriu v Bratislave. Vydal zbierku pre husle a klavír *Tance starých majstrov*, publikáciu *Slovenská husľová tvorba* a spomienkovú knihu *Pamätnica konzervatória*. V roku 1996 bola vydaná kniha plná spomienok na jeho životné osudy pod názvom *Husle s dračou hlavou*, kde spomína i na detstvo prežité na Kysuciach.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 91.

Polstoročie na konzervatóriu/Ladislav Paštrnák. In: Kysucký kalendár 1996. - Čadca: P. L. P. - T. K. K., 1995. - S. 44 - 50.

PÖSTÉNYI Ján
literárny a kultúrny historik
* 27. 7. 1891 Kuklov
† 26.10. 1980 Trnava
35. výročie úmrtia

V Nitre vyštudoval teológiu a v roku 1915 bol vysvätený za kňaza. Počas štúdia bol publikačne činný, písal do viacerých slovenských novín pod pseudonymom J. P. Kysucký. Pôsobil ako kaplán v Dubnici, v Kysuckom Novom Meste, v Žiline a Trnave, kde v rokoch 1920-1957 pôsobil ako správca Spolku sv. Vojtecha, neskôr poradca v jeho archíve a v knižnici. Od roku 1938 bol pápežským prelátom. Počas pôsobenia v Kysuckom Novom Meste v rokoch 1915-1919 viedol spevokol a divadelný krúžok, ktorý uviedol po vojne prvú slovenskú hru "Strídža spod hája". Počas pôsobenia v Žiline napísal divadelnú hru *Vianoce na Kysuciach* (1919) so silným národným zameraním. V roku 1920 založil a redigoval časopis Tatranský orol, redigoval Mládež, Pútnik, Katolícke kázne a i. Zaoberal sa vedecko-výskumnou prácou. Vydal samostatné práce: *Dejiny Spolku sv. Vojtecha* (1930), *Z minulosti Trnavy do prevratu* (1938) a *Slovenský národný život v Trnave v rokoch 1488-1820* (1943). Ako doživotný správca Spolku sv. Vojtecha reorganizoval a rozšíril činnosť a pôsobnosť spolku. Založil pri ňom Literárno-vedecký odbor, osobitné múzeum F.R. Osvalda, Slovenskú katolícku akadémiu. Mimo tejto činnosti bol členom výboru Matice slovenskej a Slovenského národného múzea.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 168.

NOVEMBER 2015

GOLIS Emil

vedecký pracovník, vynálezca, pedagóg

* 27.9. 1941 Čadca

† 1 .11. 2000 Bratislava

15. výročie úmrtia

Absolvoval Prírodovedeckú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, odbor analytická chémia. Pôsobil ako vysokoškolský pedagóg na Katedre drevoocelulózy a papiera Chemickotechnologickej fakulty STU v Bratislave. Vo vedeckovýskumnej činnosti bol zameraný na metódy štúdia štruktúry dreva, lignínu a bielenia buničiny. Bol autorom mnohých vedeckých článkov, patentov a zlepšovateľských návrhov a spoluautorom tridsiatich výskumných prác.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 36.

Ďurná, Scarlett. RNDr. Emil Golis, CSc. - vedecký pracovník, chemik In: Kysuce. -Roč. 6 č. 29 (18.07.1996), s. 4.

MEDŇANSKÝ Martin
spisovateľ, prekladateľ, kňaz
* 10.11.1840 Divinka
† 3.11.1899 Závažie - Istebník
175. výročie nedožitých narodenín

Absolvoval gymnázium a teológiu. Pôsobil ako kaplán aj vo Vysokej nad Kysucou (1865). Písal básne, novely, povesti, cestopisy. Prispieval do slovenských novín, časopisov a kalendárov. Ako publicista napísal črty z kysuckého prostredia, biografické príspevky a kázne.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 358.

Dejateľia Kysúc v kultúre, umení a vede / Š. A. Brezány. - Martin: Osveta, 1971. - S. 147-148.

Slovenský biografický slovník M-Q. - Martin: Matica slovenská, 1990. - S. 135.

MATUŠKOVIČ Jozef
spisovateľ, kníhtlačiar
* 15.11. 1880 Kysucké Nové Mesto
† 11.11. 1931 Dubnica nad Váhom
135. výročie nedožitých narodenín

Bol vyučeným kníhtlačiarom. V roku 1923 založil Zábavno-poučnú slovenskú národnú knižnicu s úmyslom vydávať ľudu prístupné lacné knihy. V tejto knižnici vyšli iba 3 tituly: *Moderný sedliak*, *Šumavské pralesy* a *Richtárska voľba*.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 163.

STOLÁRIK Imrich
spolkový organizátor, publicista

* 16.1. 1909 Turzovka

† 15.11. 2000 Ottawa, Kanada

15. výročie úmrtia

Imrich Stolárik je jednou z najpoprednejších osobností verejného života kanadských Slovákov. Od svojho príchodu do Kanady, neustále bojoval za práva slovenského národa a aj napriek tomu, že bol od svojej vlasti na míle vzdialený, na osud svojich krajanov nikdy nezabudol a snažil sa všetkými silami dosiahnuť pre slovenský národ dôstojný a slobodný život. Svedčí o tom i fakt, že v roku 1978 bol zvolený za čestného predsedu *Kanadskej slovenskej Ligy* – organizácie ktorá bojuje za práva Slovákov. V roku 1951 sa pričínil o založenie 63. zboru *Ligy kanadských Slovákov* v Ottawe. Taktiež podporoval Slovenský svetový kongres a Asociáciu slovenských štúdií. Imrich Stolárik sa podieľal na literárnom živote Slovenska ako doma, tak i v zahraničí. V Žilinskej „reálke“ pracoval ako „tajomník“ v Literárnej spoločnosti Antona Bernoláka. Po emigrácii prispel stovkami politických či literárnych článkov do novín *Kanadský Slováčok*, *Jednota*, *Obrana*, *Slovák v Amerike* a *Katolícky sokol*. Okrem toho prispel do *Kalendára Kanadskej slovenskej ligy*, do *katolíckeho kalendára Jednota*, či do *Národného kalendára*. Taktiež zostavil a vydal tri knihy. *Kanadská Slovenská liga 35-ročná (1967)*; *Spomienky pionierov (1978)*; *Kanadská Slovenská liga 60-ročná (1996)*. V roku 1997 bol pán Stolárik ocenený cenou Stephena B. Romana, slovenským ministrom kultúry, za svoju obetavú prácu a horlivosť pre slovenský národný a kultúrny život v Kanade.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Dlhopolčeková, Emília. Významné osobnosti. In: Turzovka 1598-1998. Ivan Gajdičiar a kol. Turzovka : Nadácia 400 rokov Turzovky, 1998. S. 455.

Ďurná, Scarlett. Imrich Stolárik – publicista. In: Kysuce. Roč. 7, č. 7(20.2.1997), s. 4.

BRANČÍK Karol
prírodovedec, entomológ
* 13.3. 1842 Stará Bystrica
† 18.11. 1915 Trenčín
100. výročie úmrtia

Pôsobil vyše 40 rokov ako lekár v Trenčíne. Venoval sa prírodným vedám, zoológii, botanike, entomológii, archeológii, ale aj zberateľskej a výskumnej práci. Zozbieral okolo 150 000 rôznych exemplárov motýľov a chrobákov a 100 000 druhov mäkkýšov. Z jeho iniciatívy bol založený Prírodovedný spolok župy Trenčianskej. Uverejnil množstvo odborných článkov a štúdií v Ročenkách spolku a v zahraničí. V roku 1906 zriadil a otvoril v trenčianskom parku botanickú záhradu. Na rodnom dome v Starej Bystrici mu bola v roku 1965 odhalená pamätná tabuľa. V Trenčíne sa nachádza busta s pamätnou tabuľou na dome, kde býval. V Starej Bystrici v roku 2005 bola na rínku sv. Michala odhalená aj pamätná busta Karola Brančíka od akad. sochára Martina Pallu.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 274.
Brančík Karol - lekár, významný prírodovedec/Milan Mikuš.- In: Prírodovedci Trenčianskeho okresu v minulosti. - Trenčín: Trenčianske múzeum, 1983. - Nestr.

KUBÍK Jozef
učiteľ, priekopník kultúry
* 21.11. 1905 Borcová
† 20.6. 2002 Čadca
110. výročie nedožitých narodenín

Absolvoval štúdium na Učiteľskom ústave v Štubnianskych Tepliciach. Po skončení prichádza na Kysuce, kde pôsobil ako učiteľ v Oščadnici, v Skalitom a v Čadci. Pričinil sa o rozvoj matičného hnutia a ochotníckeho divadla na Kysuciach. Bol publikačne činný, prispieval do novín a časopisov, venoval sa kultúrnym dejinám Kysúc. V Kanade mu bola vydaná zbierka poézie, ktorú napísal v rokoch 1923-1929 *Nedooraná brázda*. Činnosť Miestneho odboru Matice slovenskej v Čadci zdokumentoval v rukopise *Kapitoly z kultúrneho života v Čadci*, kde zároveň zachytáva aj dejiny ochotníckeho divadla, výstavbu Palárikovho domu a prvej čítárne v Čadci.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Priekopník kultúry a osvety na Kysuciach / R. Gerát. In: Kysuce. - Roč. 21, č. 47 (21.11. 1980), s. 5.

Jozef Kubík - nepoznaný básnik / K. Tomanová. In: Kysucký kalendár 1993 / Zost. L. Paštrnák. -Čadca: P. L. P. - T. K. K., 1992. - 100 - 102.

DECEMBER 2015

PALÁRIK Ján

slovenský spisovateľ, dramatik

*27.4. 1822 Raková

† 7.12. 1870 Majcichov

145. výročie úmrtia

Priekopník divadla, dramatik, novinár, politik, národný dejateľ, zakladateľ a redaktor časopisu *Cyrill a Method*, prekladateľ, zostavovateľ šlabikára a čítaniek. Na Rakovej u svojho otca získal v rokoch 1828 - 1832 základy školského a hudobného vzdelania. Následne absolvoval 4 roky gymnázia v Žiline a 5. a 6. triedu s výborným prospechom v maďarskom Kecskeméte. Počas teologických štúdií (1839 - 1847) v Ostrihome, Bratislave a v Trnave získal národné povedomie, osvojil si racionalisticko - liberálne názory a nadobudol rozhľad v nemeckej a francúzskej literatúre. Po vysvätení pôsobil v Starom Tekove, vo Vindšachte (teraz Štiavnické Bane) a Banskej Štiavnici. V rokoch 1852 - 1862 pôsobil na nemeckej fare v Pešti a od roku 1862 v Majcichove, kde napokon 7.12.1870 zomiera. Ako farár vo svojich kázniach pravdivo vysvetľoval ľuďom udalosti revolučných rokov 1848 - 1849 a významné sociálne zmeny v spoločnosti. Aktívne bojoval za Štúrovu spisovnú slovenčinu a podporil Hattalovu gramatiku. Svoj postoj publikoval v „*Ohlasy pravdy v záležitosti spisovnej reči slovenské*“. Spolupracoval pri zakladaní Matice slovenskej, Spolku svätého Vojtecha v Trnave. Venoval sa písaniu učebníc náboženstva, čítaniek a gramatik pre slovenské školy. Zostavil *Šlabikár slovenský pre katolícke školy v kráľovstve Uhorskom*. Stál pri zrode slovenského gymnázia v Kláštore pod Znievom, knihtačiarkeho spolku Minerva v Pešti a časopisu *Cyrill a Method*. Patrí k priekopníkom divadla a divadelníctva na Slovensku. Vo svojom diele *Drotár* (1860) čerpá námety aj zo života kysuckých drotárov.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004, S. 242.

Spomienka na Palárika / E. Bajánek. In: Smer. - Roč. 43, č. 99 (27.04. 1991), s. 8.

Reprezentačný biografický lexikón Slovenska / Zost. A. Maťovčík. - Martin: Matica slovenská, 1999. - S. 249.

KMEŤKO Karol

náboženský spisovateľ

*12.12.1875 Veľké Držkovce

†22.12.1948 Nitra

140. výročie nedožitých narodenín

Študoval na piaristickom gymnáziu v Nitre, v štúdiu pokračoval na teologickej fakulte v Budapešti. Pôsobil ako kaplán v Riečnici, Novej Bystrici, ako administrátor v Považskej Bystrici a Kysuckom Novom Meste. Bol zakladateľom družstiev a spolkov, člen SNR a signatár martinskej Deklarácie slovenského národa, bol vysvätený za biskupa. Ako predseda Katolíckej školskej rady a Misijnej kňazskej rady sa venoval najmä budovaniu cirkevného školstva a misijnej činnosti, podporoval rehole.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Slovenské biskupstvo s najdlhšou históriou/(P. R.) In: Katolícke noviny. - Roč. 107, č. 23 (07.06. 1992), s. 13.

Blaha, Anton. - Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 155.

MAŤAŠOVSKÝ Július

ochotnícky herec, režisér

*13. 12. 1920 Kysucké Nové Mesto

†8. 3. 2004 Kysucké Nové Mesto

95. výročie nedožitých narodenín

Vyštudoval Vysokú školu veterinárnu vo Viedni. Aktívne sa zapojil do činnosti kultúrneho spolku TATRAN. V roku 1945 bol odsúdený na 10 rokov nútených prác na Sibír. Po návrate sa venoval ochotníckemu divadlu, kde získal viacero ocenení.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Ako som sa stal inšpektorom v zlatej bani / D. Augustinská. In: Život. - Roč. 41, č. 22 (30.05.1991), s. 22-23.

Rozsudok bol neúprosny, desať rokov "trudových" / Vladimír Kollár. In: Kysucké noviny. - Roč. 5, č. 11 (16.3.2004), s. 5.

BIELEK Andrej ThDr.

publicista, kňaz

* 12.4. 1867 Raková

† 15.12. 1925 Nitra, pochovaný v Kysuckom Novom Meste

90. výročie úmrtia

Absolvoval Gymnázium v Žiline a Nitre. Teológiu začal študovať v Budapešti, odtiaľ ho vylúčili za panslavizmus, štúdium dokončil v Olomouci. Pôsobil ako nitriansky kanonik. Články uverejňoval najmä v Katolíckych novinách a jeho publikačná činnosť sa vyznačovala pokrokovým zmýšľaním.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Spomienka na rodáka A. Bieleka / H. Harceková. In: Kysuce. - Roč. 9, č. 14 (08.04.1999), s. 4.

Slovenský biografický slovník A-D. - Martin: Matica slovenská, 1987. - S. 246.

VIDRA Emil

učiteľ, spisovateľ

* 20. 12. 1930 Ochodnica

† 8. 3. 2004 v Ochodnici

85. výročie nedožitého narodenia

Absolvoval štúdium na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Pôsobil ako redaktor Slovenského rozhlasu, neskôr ako učiteľ francúzskeho a slovenského jazyka a od roku 1965-1990 ako riaditeľ na Jazykovej škole v Žiline. Publikoval poviedky, príbehy, črty a zážitky z ciest, do novín a časopisov. Spolupracoval pri vydaní monografie obce Ochodnica. Napísal autobiografické príbehy z kysuckého prostredia *Prahy I* (1999) a *Prahy II* (2002).

Literatúra vo fonde KK (výber)

Emil Vidra - ochodnický francúzštinár/ Peter Kubica. In: Kysuce. - Roč. 14, č. 5 (04.02.2004), s. 8.

Jubileum pedagóga / Viktor Hujík. In: Žilinský večerník. - Roč.11, č. 1 (03.01.2001), s.10.

**POLSKÝ Dlhomír, vl. menom MAJER Andrej
kňaz, básnik**

Pseudonym: Andrejovič, Csákay, Dlhomír, Karol Čákay,
Pipuškin

* 16.10.1864 Kysucké Nové Mesto

† 28.12.1935 Kysucké Nové Mesto

80. výročie úmrtia

Kňaz a básnik Dlhomír Poľský patril medzi predstaviteľov katolíckej moderny. Narodil sa 16.10.1864 v Kysuckom Novom Meste ako jedno z ôsmich detí v rodine čižmára a roľníka. Ľudovú školu navštevoval v rodisku, gymnázium absolvoval v Žiline a Nitre. Teologické štúdiá skončil v Budapešti v roku 1889 a bol vysvätený za kňaza. Určitú dobu pôsobil ako vychovávateľ v kúrii baróna Lorada v Orlovom. Od roku 1891-1899 pôsobil ako kaplán v Dlhom Poli, v Kysuckom Novom Meste v rokoch 1899-1904 a ako rímsko-katolícky farár v Hornom Vadičove v rokoch 1904-1929. Odtiaľ sa presťahoval na odpočinok do rodného Kysuckého Nového Mesta, kde zomrel 28.12.1935 a je aj pochovaný. Na Kysuciach pôsobil celkom 35 rokov. Svojim životom a prácou sa tak začlenil medzi najvýznamnejšie osobnosti Kysuckého Nového Mesta. Básnicky sa začal Andrej Majer prejavovať už počas štúdií. Prvé verše písal v maďarskom jazyku, v slovenčine začal písať až v Dlhom Poli. Jeho prvá báseň bola *Ohlas* (1894) uverejnená v novinách *Kresťan*. Ďalšie básne publikoval v novinách *Slovenské pohľady*, *Ľudové noviny*, *Národné noviny*, *Piesne ľudovej strany*, *Svojest'*, *Černokňazník*, *Americký kalendár*, *Jednota*, *Tovarišstvo* a iných. V roku 1925 a 1926 vydal Spolok sv. Vojtecha v Trnave knižne v dvoch zväzkoch *Spisy básnické Dlhomíra Poľského*. Významnú časť oboch zväzkov spisov tvoria slovníčky vysvetľujúce výrazy dolnokysuckého nárečia, ktoré sa vyskytujú v jeho veršoch. V básnickej tvorbe odráža život dedičanov, drotárov, remeselníkov a drinu kysuckého roľníka. Andrej Majer patril k tzv. Medzigeneračnej vrstve básnikov, ktorí vyplňali priestor medzi Hviezdoslavom a poéziou slovenskej moderny. Vydal *Básnické spisy* v dvoch zväzkoch, ktoré obsahujú i cykly veršov s kysuckou tematikou.

Literatúra vo fonde KK (výber)

Straňan, Milan. Kysucké Nové Mesto. Kysucké Nové Mesto : KKS, 1998. 126 s.

Blaha, Anton. Osobnosti Kysúc. Bratislava : Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 167.

Borčány, Jozef. Majer Andrej. In: Literárnym Považím. Žilina : Scientia Medica, 1994. S. 100-101

Menný register

BALÁŽI Ľudovít	8
BÁTOROVÁ Mária	25
BIELEK Andrej	34
BIELEK Jozef	19
BRANČÍK Karol	31
BREŽNÝ Jozef	11
CIPÁR Miroslav	4
DERČÍK Ján Nepomuk	14
ĎURANA Kornel	12
GALVÁNEK Stanislav	7
GOLIS Emil	28
GOLIS Miroslav	15
GOMBÁR Ondrej	7
HALAMA Ján	5
HÁLEK Ivan	9
HAVLÍČEK Vincent Ján	13
HOLKA Peter	21
JAŠÍK Rudolf	19
JURIŠTA František	11
KAVEC Matúš	16
KLOBUCKÁ-MENKYNOVÁ Oľga	23
KĽAČANSKÝ Róbert	13
KMEŤKO Karol	33
KUBÍK Jozef	31
LACKO Ján	12
LIČKOVÁ Anna	17
LIPPAY, Bartolomej Dominik	6
MACVEJDA František	21
MAJER Andrej	35
MAŤAŠOVSKÝ Július	33
MATUŠKOVIČ Jozef	29
MATTER Rudolf	23
MEDŇANSKÝ Martin	29
MUNKOVÁ Eva	17
NEMČÁK Ján Nepomuk	5
ONDRISÍK Ján	18
PALÁRIK Ján	32
POTOČÁR Jozef	20

PÖSTÉNYI Ján	27
RUTŠEK Aurel	10
STOLÁRIK Imrich	30
STRAŇAN Milan	22
TOČÍK Karol	24
VIDRA Emil	34
VRTEL Albín	26

Názov: Kalendárium výročí regionálnych osobností a významných udalostí Kysúc na rok 2015

Vydala: Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja

Zost.: Viera Višňáková - Regionálna dokumentácia

Počet strán: 39

Rok vydania: 2015

© Kysucká knižnica v Čadci